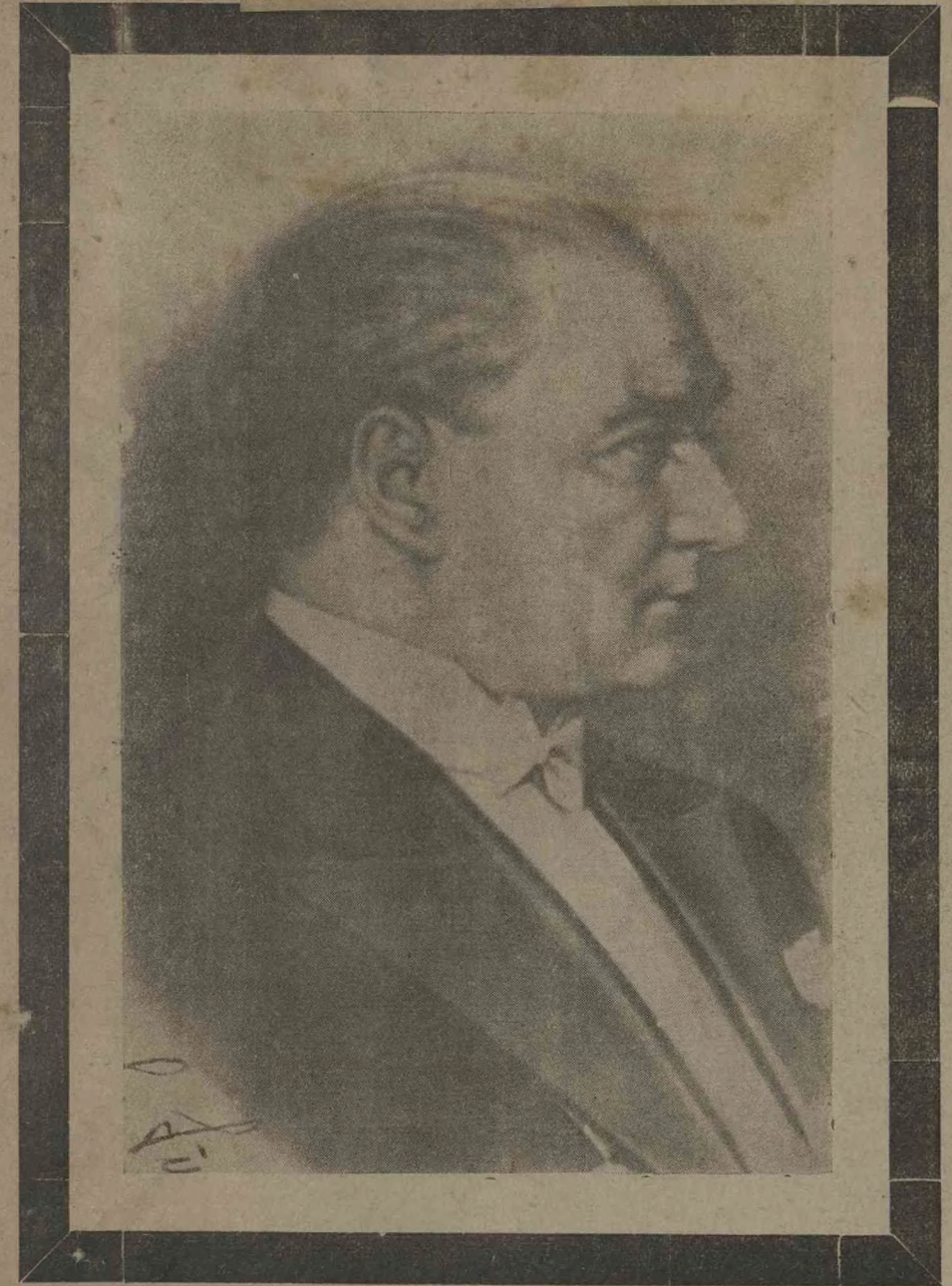

Halkevi Başkanlığına
ŞEHREMİNİ
İSTANBUL

KAYNAK
BALIKESİR HALKEVİ

İYESİ
T. F. SILAY

KAYNAK

BALIKESİR HALKEVİ

Yayın Direktörü
ABDİ
Agabey Oğlu

SAYI: 82

19 . 11 . 1939

YIL: 7

İÇİNDEKİLER

Büyük Türk milletine	İsmet İnönü
Büyük Atatürkün ölümünün yıl dönümünde Halkevinde yapılan ihtifalde söylenen söylev	Cezmi Tahir Berkmen
Büyük Atatürk	Esat Budakoğlu
Atanın ölümü (Şiir)	Suphi Taşkent
Afyon türküsü (Şiir)	Selâhattin Savcı
Atanın ölümü (Şiir)	Yaşar Ercün
Balıkesirde mühim vakıflar	Kerim Kâni Akpınarlı
Pedagoji üzerinde düşünceler	Erdoğan Alpar

Biz Uyurduk

O Bizleri Beklerdi

Uyudu Nöbeti

Bizlere Verdi

5037867
1939-1940/82-87

Sayı : 82

19 - Birincikânun - 1939

Büyük Türk Milletine

Bütün ömrünü hizmetine vakfettiği sevgili milletin ihtiram kolları üstünde Ulu Atatürkün fâni vücudu istirahat yerine tevdi edilmiştir. Hakikatte yattığı yer, Türk Milletinin onun için aşk ve ıftiharla dolu olan kahraman ve vefalı göğsüdür.

Atatürk, tarihte uğradığımız en zalim ve haksız ittiha gününde meydana atılmış Türk Milletinin mâsum ve haklı olduğunu iddia ve ilân etmiştir. İlk önce ehemmiyeti kavranmamış olan gür sesi, asla yıpranmayan bir kuvvetle nihayet bütün cihanın şuuruna nüfuz etmiştir.

En büyük zaferi kazandıktan sonra da Atatürk ömrünü, yalnız Türk Milletinin haklarını, insaniyete ezelî hizmetlerini ve tarihe hak ettiği meziyetlerini ispat etmekle geçirmiştir. Milletimizin büyüklüğüne, kudretine, faziletine, medeniyet istidadına ve mükellef olduğu insaniyet vazifelerine sarsılmaz itikadı vardı. «Ne mutlu Türküm diyene» dediği zaman, kendi engin ruhunun hiç sönmiyen aşkını en manalı bir surette hülâsa etmişti.

Fena zihniyet ve idare ile geri bırakılmış Türk cemiyetini, en kısa yoldan insanlığın en müttekâmil ve en temiz zihniyetleriyle mücehhez modern bir devlet haline getirmek, onun başlıca kaygusu olmuştur. Teşkilâtı esasiyemizde ve bugün bütün vatandaşların vicdanlarında yerleşmiş olan lâik, milliyetçi, halk-

çı, inkılâpçı, devletçi, cumhuriyet, bize bütün evsafı ile Atatürkün en kıymetli emanetidir.

Üfulündenberi Atatürkün aziz adı ve hatırası, bütün halkımızın en candan duygularıyla sarılmıştır. Memleketimizin her keşesinde ve bütün milletçe kendisine gösterdiğimiz samimî bağlılık, devlet ve milletimiz için kudret ve vefanın belîğ misalidir. Türk Milletinin aziz Atatürke gösterdiği sevgi ve saygı, onun için Atatürk gibi bir evlât yetiştirebilir bir kaynak olduğunu bütün dünyaya göstermiştir.

Atatürke tâzim vazifemizi ifa ettiğimiz bu anda, halkıma za kalbimden gelen şükran duygularımı ifade etmeği, ödenmesi lâzım bir borç aydım

Milletler arasında kardeşçe bir insanlık hayatı Atatürkün en kıymetli ideali idi. Bütün dünya da ölümünün gördüğü ihtiramı, insanlığın âtisi için ümit verici bir müjde olarak selâmlarım. Bu sözlerim, yazıları ve toprağımızda şövalye askerleri ve mümtaz şahsiyetleriyle yasımıza iştirak eden büyük milletlere, Türk Milleti adına şükranlarımın ifa desidir.

Devletimizin bânisi ve milletimizin fedakâr sadık hâdimi.

İnsanlık idealinin âşık ve mümtaz siması,

Eşsiz kahraman Atatürk!

Vatan sana minnettardır.

Bütün ömrünü hizmetine ver-

Büyük Atatürkün ölümünün yıl dönümünde Halkevinde yapılan ihtifalde söylenen söylev

Sayın Balıkesirliler, kalpleri ATATÜRK sevgisiyle çarpan kıymetli yurtdaşılarım.

Bu gün bu kutsal çatının altında, ıftihar kaynağımız olan sevgili ATATÜRK'ümüzün hatırası, ni taziz etmek için toplanmış bulunuyoruz. Bir gün bile dilimizden düşmiyen onun efsanelenmiş hatıralarını, onun göz kamaştıran kudret ve ihtişamını, onun, akıllara hayret veren azametini toplu olarak bir kere daha konuşmak için, ona minnet ve şükranlarımızı sunmak için bir araya geldik.

Onun aramızdan ayrılışı tam bir yıl oldu. Her şeyi unutmaya meyyal olan beşeri hafızamıza rağmen, günler, aylar geçtikçe onu daha çok içimize sindiriyoruz, onu hayalimizde daha büyük bir kudretle canlandırıyoruz. Onu daha ihtişamlı, daha azametli, daha kudretli görüyoruz. Bir kelimeyle Onu unutamıyoruz.

Yıllar, asırlar geçtikten sonra da böyle olacak. Onun altın saçlarını, keskin hatlı yüzünü, her şeyin en eyisini ve en gü-

diğin Türk Milleti ile beraber senin huzurunda tazim ile eğiliyoruz. Bütün hayatında bize ruhundaki ateşten canlılık verdin. Emin ol, aziz hâtıran sönmez meşale olarak ruhlarımızı daima ateşli ve uyanık tutacaktır.

Reisicumhur
İSMET İNÖNÜ

zelini gören derin ve şaşırtıcı bakışlarını gözleriyle görmeyen nesiller onu bizden daha iyi anlayacaklar. Onu bizden daha iyi görecekler. Bundan eminiz. ATATÜRK sevgisi ve hayranlığı nesilden nesile ihtişamını arttırarak intikal edecek. Bunu biz bir yıl gibi kısa bir zamanda tecrübe etmiş bulunuyoruz.

Gelecek nesiller millî bir felâketle karşılaşma zorunda kalırlarsa, gelecek nesiller vatani bir uğurum kenarından çekip kurtarmak mecburiyetinde bulunsunsa hiç şüphe yokki dünyanın en doğru, en tenkit edilmez, en tariz kabul etmez, en söz söylenmez kitabı olan büyük nutukta O Büyük Adamı kendilerine yol gösterirken görecekler. Böyle kendine yol gösteren bir kitaba sahip olan Türk Ufusu bahtiyardır ve Ona minnettardır.

ATATÜRK Milleti için her şeyi düşünmüş, her şeyi yapmış, her şeyi hazırlamış olan gözü açık gitmeyen bahtiyar ölülerden biridir.

ATATÜRK nefsinde, bütün meziyetleri ve faziletleri toplamı müstesna bir yaradılıştı. O hem büyük bir kumandan, hem büyük bir siyasi, hem büyük bir ilim adamıydı. Dünyada hiç bir insan bu kadar çok kabiliyeti kendinde toplayamamıştır. Bunun içindir ki Onun ölümüne dünyanın öbür ucunda oturan ve (Artık benim için O Büyük Adamla konuşmak imkânı kalmadı) diyen Ruzveltten, Türkiyede belimin

kemiği kırıldı diye hıçkırarak ihtiyar köylü kadınına kadar herkes ağladı ve çırpındı.

ATATÜRK iyi kalpli ve mütevazı bir adamdı. Onun kin tutmaz, insanlık aşkıyla çarpan temiz kalbi, arkasında onu seven taktir eden, alkışlayan bir sevgi ve hayranlık dünyası bıraktı. Onun sayesinde bir tek düşmanımız kalmadı. Büyük taarruzuun sonunda Trikopisi Onun yanına getirdikleri zaman ayağa kalkması bilmiş, bu esir ve talihsiz kumandana (Harp öyle bir talih oyunudur ki en kudretli kumandanları bile bazen çok müşkül vaziyetlere sokar) diye teselli etmişti.

O bir zaferin sonunda hiç bir zaman « Ben yaptım » demedi. « Millet yaptı » dedi. Biliyordu ki ebedî olan şey millettir, Türk Milletidir. Hiç bir harbin sonunda kendini öğmedi. Türk askerinin seciye ve kabiliyetlerinden bahsetti. Biliyordu ki ebedî olan şey Türk Ordusuydu.

ATATÜRK mes'ut bir adamdı. Dünyada hiç bir faniye nasip olmayan eşsiz bir saadette kalbi dolu idi. Büyük Nutkun sonunda gençliğe hitap ederken bu saadetin verdiği sevinçle hıçkırıyordu. Onuncu Cumhuriyet Bayramında izciler geçerken « Mustafa Kemal'ler, yirmi yaşına girdi » diye neşesinden ağlayordu. Bu saadetini bir Amerikan kadın gazetecisinin sorduğu (Mes'ut musunuz) sualine verdiği cevapta izhar ediyordu: (Çok mes'udum, çünkü milletimin sevgisini kazanmış adamım).

ATATÜRK ümitsizliğin düşmanı idi. Onun en büyük mücahedelesi İstiklâl harbinin başlangıcında memleketteki ümitsizliğe karşı açtığı mücadeledir.

Yanlış hatırlamıyorsam bir gün İzmirde ilk tedrisat müfettişlerinden Asım İsmet anlatıyordu. O zaman Bay Asım İsmet Kültür, Aydın cephesinde çalışmış. Cepheleri kalmamış, bir heyetle Gaziye gitmişler, Aydın cephesine yardım yapılmasını istemişler, kurşunumuz kalmadı demişler.

ATATÜRK: (Kurşununuz kalmadıysa imanınızda, ümidinizde kalmadı mı) diye sormuş. (Memleketin kurtulacağına ümidiniz ve imanınız var ise korkmayınız cephanesiz de muvaffak olursunuz? Diye gürelemiş.

Asım İsmet, bu sözler cephemize cephaneden daha fazla kudret verdi diyordu.

Hiç şüphe yokki memlekete her şeyden evvel ümit ve itimat getirdi. Onun verdiği itimatla, Yunanlılar Eskişehir zaptederken İzmir çocukları Mustafa Kemal gelecek diye bayrak dikiyorlardı. O bize kendine güvenen milletlerin esir olmayacağını, tarihimizi şan ve şerefle dolduran muhteşem bir tecrübe ile ispat etti.

ATATÜRK Cesur ve kahraman bir adamdı. Karşısına çıkan kırk bedevinin üzerine kırbacla yürürken, cesurdu Çanakkalede düşman tapçusunun dövdüğü bir geçitte yığılan askerin önüne düşerek buradan böyle geçilir diye elini kolunu sallaya sallaya ge-

çerken, cesurdu. Saatinin üzerine bir mermi parçası çarptığı zaman yaverine (sus askerim işitmesin) derken cesurdu. Bir gün osmanlı hariciye nazırının kapısında: Beklesinler : diye lüzümsüz yere bekletilmişti. Buyursunlar diye haber geldiği zaman açık kapıdan yüksek bir sesle (Birazda kendileri beklesinler) dediği zaman cesurdu. İstanbul hükûmeti tarafından idama mahkûm edildiği sıralarda bir (Ferdî Millet) gibi Anadolunun kucağına atıldığı zaman cesurdu. Büyük taarruzda sağına soluna mermiler düşerken ordusunu yakından seyretmek için dağları tırmanırken cesurdu. Lotus meselesinde Fransız nota-sına cevap verirken cesurdu, Hatay için, Mersinde hasta hasta dört saat ayakta Türk ordusunu selâmlarken cesurdu. Cesaret ve kahramanlık büyük gayeler için hayatı istihkar etmek olduğuna göre, Atatürkün hayatı baştan başa bir cesaret ve kahramanlık destanıdır. Atatürk cesur ve kahraman bir adamdı.

Atatürk Milletinin sevgisini kazanmış bir adamdı. En büyüğümüzden en küçüğümüze kadar hepimiz onun üzerine titriyorduk. Hepimiz hâla onun acısıyla yanıyoruz. Ondan bahsedilirken halâ hepimiz heyecanlanıyoruz onun ismi göğsümüzü kabartıyor.

Ölümünde izdiraptan aklını oynatanlar oldu. Düşüp bayılanlar oldu. Tabutunu taşıyan top arabasının altına atılanlar oldu. Bütün memleket hıçkırarak hıçkırarak dövüne dövüne ağladı.

O ne derse ne isterse yapar

ve inanırdık.

Bir gün Ankarada Askeri mahfilde bir Yugoslav devlet adamı ile konuşuyordu bütün salon kulak kesilmişti. çünkü ATA-TÜRK konuşuyordu. Herkes bir şeyler işitiyordu. Bir aralık « Milletim beni okadar severki ben önde olmak şartıyla ateşe atılsam hepsi benimle atılır » dedi. Bütün bu salondakiler sözleşmiş gibi ani bir hareketle ayağa kalktılar « Atılırız » diye bağıldılar. ATA-TÜRK memnundu o her şeyi bu sevgiye dayanarak yaptı. Yüzü kara çıkmadı. Millet onu canı gibi seviyordu. Türk inkılâbının, Türk birliğinin kökleri bu sevgi toprağının derinliklerinde büyümektedir.

ATATÜRK cesur ve büyük bir askerdir. Onun askeri hayatını bilmek ve tanımak inkılâp yıllarına kadar bütün hayatını bilmek ve tanımak demektir. Harbiyede sarayın korkusunu tahrik eden talebe, Trablus tamemlekettten ayrılmış bir vatan parçasının imdadına koşan asker, Balkan hardinde Türk milletine sürülen lekeyi temizleyen subay, Çanakkalede İngilizlere: « Bir miralay harbin istikametini değiştirtti » dedirten kumandan, sakaryada memleket müdafası için harp tarihine askeri kaideler ilâve eden kahraman büyük taarruzda düşmana tarihin en kutsi darbasını indiren dahi, hiç şüphe yokki dünyanın enbüyük ve cesur askeridir. Hayatında sözünü sakınmayan bir adamdı. İnandığı her şeyde ısrar ederdi ve aldanmazdı. Çanakkale harbinde Alman kumandanı.

na İngilizlerin zannedilen yerden değil, zanedilmeyen taraftan çı-
kacaklarını söylemiş ve bu yerin
neresi olacağını heber vermişti.
Bu sözlere evvela ehemmiyet ve-
rilmedi. Fakat hakikat onun de-
diği gibi çıkınca Alman kuman-
dan ATATÜRK'e telefonla şöyle
bir sual sordu:

— İlk dediğiniz çıktı. Şimdi
ne yapalım? Onun cevabı şu idi:

— Bütün kuvvetleri bir kişi-
nin eline verelim.

Alman zeki bir adamdı. ATA-
TÜRK'ün ne demek isetediğini
anlamış ve

— Çok gelmezmi demişti.

O kendinden emin bir asker,
gurur ve emniyetle

— Az bile gelir diye muka-
bele etmişti.

ATATÜRK uzağı gören bir
siyasi, memleketin dertlerini bilen
bir inkılâpçı idi. Hayatının ikinci
devresi bu yolda sarfettiği sayanı
hayret enerji ve gayretin netice-
leriyle doludur. Memleketin menfa-
atleri, şeref ve haysiyeti mevzu
bahis olmadıkça harbin bir cina-
yet olduğunu taktir etmişti. Dost
kazanmak için dost olmak lâzım
geloğunu bilen ATATÜRK bütün
dünyayı kendisine muhabbet bağ-
larıyla bağlamıştı. Dört tarafımız
Onun sayesinde dost milletlerle
çevrildi, Onun dürüst idaresi
Türkiyeyi hatırı sayılır bir kuv-
vet, itimat edilir bir memleket
haline getirdi. Hayatının bu ikin-
ci kısmında memleketin bütün
ihtiyaçlarını eline aldı. Bir taraf
tan memleketin iktisadiyatı ile
uğraştı. Ticaret hayatını düzeltti
Fabrikalar açtı. Maliyemizi sağ-

lamlaştırdı. Ziraat işlerine el attı
Türkiyede ilk defa olarak köylü-
ye mevkiini verdi. Ona memle-
ketin efendisi dedi. Yurdumuzun
imarı ve güzelleşmesi için hiç
bir şeyin imkânsız olmadığını
isbat için misaller gösterdi. Bir
çöl ortasında bir çiflik, bir çöl
ortasında dünyanın en yeşil, en
çiçekli şehri ANKARAYI yarattı.

Bir Fransız, Gazi çiftliği için
"İnsan iradesinin çöl ortasında bir
cennet yaratabileceğine ne güzel
bir misâl," diyordu. ATATÜRK
şehri, ismini almaya lâyık An-
karayı bu gün görenler hayret-
lerini saklayamıyorlar.

Diğer taraftan Türk milleti-
nin asırlarca zincire vurulmuş
kafasını, bir kuyumcu maharet
ve ustalığı ile işledi. O kafanın
bütün örümceklerini teker teker
temizledi. Batıl itikatlarını kö-
künden söktü. Onun doğru dü-
şünmek, eyi düşünmek kabiliye-
tini iade etti. Türk milletinin is-
tiklâline ve ilerleyişine mani olan
bütün dağlara gelme takti. Mem-
lekette düşmanı kovdu, kadının
yüzünden örtüyü attı. Kafalarda-
ki hurafeleri söktü. Buna sebep
olanları affetmedi. Hülâsa Türk
Milletini ölümden kurtardı, ceha-
letten kurtardı, yanlış düşünce-
lerden kurtardı.

Türk Milletinin kabiliyet ve
faziletlerinden emindi. Bunu bü-
tün dünyaya ispat etmek, Mille-
tine eski medeni mevkiini iade
etmek için gece gündüz çalıştı.

Türk Milletini medeni kabili-
yet ve istidadına inanıyordu.

Onun bu inancı sayesinde
zaferlerimiz, inkılâplarımız yıl-

dırım süratiyle bir birini takip
etti. İşte hilâfetin ilgası, işte Lo-
zan zaferi, işte demiryolları için
açılan savaş, işte bankalarımız,
fabrikalarımız, işte şapka ve kı-
yafet inkılâbımız, işte Türkü ha-
kir görenlerin yüzüne vurulan
tarih inkılâbımız, dil inkılâbımız
ve nihayet işte Montrö ve Hatay
zaferlerimiz...

Vatanımız için hayırlı ve fay-
dalı olan her şeyin tohumunu O
Türk Milletinin münbit kabiliye-
tine ekti. Bundan sonra bu mem-
lekette filiz veren her hayırlı iş
onun attığı tohumlardan üreye-
cektir.

Memleketin bütün ihtiyaçları
ile meşgul olurken ilmi ihmal
etmedi. O ilmi büyük gayesi için
bir alet yaptı. Bütün dünyaya
Türk milletinin büyük medeni-
yetlerin anası olduğunu isbata
çalıştı ve muvaffak oldu.

Bu gaye ile tarih çalıştı, dil
çalıştı. O çalışkan bir Adamdı.
İNÖNÜ : « Bazan yirmi dört sa-
at masasından kalkmazdı. » di-
yor. Madam Pitar « Sıhhatinin fena
olduğu zamanlarda sabahlara ka-
dar tarih ve dil münakaşası ya-

pardı. » diyor.

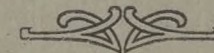
Mösyü Heryu, ATATÜK'le yap-
tığı bir mülakattan bahsederken
« Konuşmamızın başlangıcında
Onun tarih kültürüne hayran ol-
dum. » diyor.

Bir İngiliz alimi, « Hayatım-
da dil meseleleri üzerinde bu
kadar selâhiyetle konuşan bir
adam görmedim » diyor.

Mösyü Pitar « Dünyada hiç
bir devlet adamı onun kadar il-
me hizmet etmemiştir. » diyor.
Onunla iftihar ediyor.

ATATÜRK memleketi için her
şeyi yaparak hiç bir şeyi ih-
mal etmeden gözlerini hayata
kapadı. Fakat bütün dünya şa-
hit oldu. Onun ölümü bir fani-
nin ölümüne benzemiyordu. Onun
ölümü bir vücudun bir bayrak şek-
line tahavvül etmesiydi. Artık O
göynümüzde dalgalanan bir bay-
raktır, şimdi Artık O bir mem-
leket şeref ve haysiyetidir. Türk
Ulusunun cesur ve kahraman ku-
mandanı, büyük inkılâpçısı, Ebe-
di Şefi sevgili ATATÜRK Seni
bu gün bir bayrak gibi selâm-
lıyoruz.

Lise Türkçe Öğretmeni
CEZMİ TAHİR BERKMEN

Büyük Atatürk

Atatürk'ün birinci ölüm yılı münasebetiyle yapılan ihtifalde söylenmiştir.

Eserlerini ve davayı korumayı ve onları yükseltmeyi ülkü edinen ve manevî kuvvetine iman eden Türk milleti bu gün içinden taşan saygı ve bağlılıklarını manevî huzuruna arz etmek için Yek vücüt olarak toplanmış bulunuyor. büyük ATA.

Bugün ölümünün yıl dönümü seni yalnız bugün hatırlıyor ve anıyor değiliz. Seni hatırlamak ve anmak için senenin muayyen bir günü olamaz. Sen her zaman her an içimizde, Türk milletinin benliğinde erimiş olarak yaşıyorsun.

Bugün; ancak içimizde daima yaşayan hislerimizi millet halinde bir birimize ifade etmek, küçük ve büyük hepimizin manevî varlığına olan sonsuz bağlılığımızı bir kere daha manevî huzurunda tekrarlamak için seçilmiştir.

Eşsiz ATA

Türk milletine ve Türk gençliğine emanet ettiğin Cumhuriyet ve inkılâp serlerini mukaddes birer bayrak gibi daima yüksek, daima daha yüksek tutarak dünya var oldukça yaşatacağız.

Bugün, bıraktığın gibi, manevî kuvvetinin etrafında ve Millî Şefimizin şahsında aynı bağlılıkla, aynı heyecanla ve aynı şuurlu inanışla toplanmış bulunuyoruz. Millî Şefimizi senin izinde tereddütsüz olarak bir tek millî varlık halinde takip ediyoruz ve edeceğiz.

Millî idare, millî birlik ve mil-

lî şef bu üç büyük kuvvet şaşmaz bir düstur halinde bütün benliğimizde yaşadıkça ve yalnız kendi kuvvetimize yaslandıkça iç ve dış istiklâlimizi hiç bir kuvvet tehdit edemeyecektir. Kahraman ATA.

Bu günde dünki kadar kuvvetli ve biriz. Kurtardığın bu topraklar üstünde her şey ve hepimiz sende birleşiyoruz.

Eserlerin aradan geçecek senelerin onlara ilâve edeceği inkişaf ve tekâmülden başka hiç bir değişikliğe uğramayacaktır. Türk gençliği ettiği anda sadık kalarak daima eserlerinin koruyucularının en başında buluncaktır. Senin için doğduk. Senin izinde öleceğiz. Hayatında büyük bir hassasiyetle tahakkuk ettirmek istediğin millî emellerimizi tahakkuk ettirmek Türk milleti için mukaddes birer vazife olmuştur.

En büyük millî emelin olan memleketimizi dünyanın en mürur ve en medenî memleketleri seviyesine çıkarmak ve milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılmak ve millî kültürümüzü medeniyet seviyesinin üstüne çıkartmak için bütün varlığımızla çalışıyoruz ve çalışacağız.

Büyük ATATÜRK

Dün başımızda en büyük baştın. Bu gün, yarın ve birbirini takip edecek asırlarda da bütün nesillerin başında daima en bü-

yük baş olarak kalacaksın.

Bu gün maddî varlığının aramızda bulunmaması duyduğumuz acı büyüktür. Bu acı dünki kadar tazedir. Bu acı Türk milletinin şuûrunda Türk milletiyle beraber yaşıyacaktır. Ve sen ölmez Türk milletinin ruhunda ebedî Türk milletinin varlığında onunla birlikte ebedî olarak var olacaksın. Adın Türkün senbolik bir ifadesi olacak ve daima Türk milletinde seni ve sende Türk milletini bulacağız.

Eşsiz ve kahraman ATATÜRK

Her sene bugün büyük Türk milleti bir vücut halinde yük-

sek manevî huzurunda böylece toplanacak sana ve temelleri benliğimizde olan eserlerine karıştı bağlılıklarını daima ve daima tekrarlayacak ve her geçen senenin muvaffakiyetli hesabını verecektir.

Üzerinde yaşadığımız bu küre parçalanıp yok olmadıkça yürüdüğümüz izinden bizi hiç bir kuvvet alakoyamayacaktır. Sana ve eserlerine olan bağlılığımız ebedîdir. Büyük ATATÜRK sen uhrevî hayatında sakın ve müsterih ol eserlerin ve davanı yaşıyor ve daima yaşayacaktır.

ESAT BUDAKOĞLU

"ATA,, NİN ÖLÜMÜ

Veremez, Acuna bir başka ölüm bunca keder
İsmi gibi acın da tarihlerde bir değer
Ölüm, o korkunç yokluk, sen gittin kıymet buldu
Varlık, tatlı yaşayış ölümünle hiç oldu
Yıllarca bütün Türklük hep seninle övündü
Oldün, fakat Ulusun seni gönlüne gömdü
Azrail sayar, sana gelemes sanıyorduk
Ölüm haberine biz hiç inanamıyorduk
Tabiat acze düştü, senden öcünü aldı
Haklıdır, güneşler hep senin gölgende kaldı

SUPHİ TAŞKENT

AFYON TÜRKÜSÜ

"Kaynak a,,

Soğuk, serin bir yelin sıcacık toprağında,
O dimdik tepelerle ne mağrur bakışın var!
Kahramanlık kokuyor, her tüten ocağında
Ne güzelsin, ey Afyon, ne gönül yakışın var?!
Göküs verdim Afyonun tatlı serinliğine,
Daldım yirmi beş yılın bütün derinliğine...
Hıçkırıklı yüreğim seni yollarda andı,
Gizli gizli bir türkü dudaklarımda yandı:

— Güzel Afyon seni ben unuttur muyum asla!
Senden ayrıldığım gün bağırimi yaktın yasla.

Kütahya bu bölgede küçücük bir mesire,
Çinilerine bakıp hayran oldum tesire.
Şimdi yolum ayrıldı doğru Balıkesire
Acır mıki O Güzel sızlıyan bu esire:

— Güzel Afyon seni ben unuttur muyum asla,
Senden ayrıldığım gün bağırimi yaktın yasla!.

Kaç yıldır gurbetteyim, bunun sonu bitmedi,
Dağların dumanları dert bağımdan gitmedi,
Zümrüt gibi Kütahya unutturmadi seni,
Gözümde tazelendin, yüreğimde pek yeni:

— Güzel Afyon seni ben unuttur muyum asla,
Ayrıldığım gün senden bağırimi yaktın yasla!.

Gecelerdir sevincin can damarını tutan,
Gecelerdir gündüzün gülüşlerini yutan. .
Senin gecen dağıttı gönlümde pası elbet,
Senden uzaklaşınca yine yetiştı gurbet:

— Güzel Afyon seni ben unuttur muyum asla,
Ayrıldığım gün senden bağırimi yaktın yasla!..

Ağustos - 1939

Lise Türkçe Öğretmen!
SELÂHATTİN SAVCI

ATAMIN ÖLÜMÜ

ATAM. Ölüm haberin çıban oldu kalbimde
On sekiz milyon gibi kan ağlıyorum ben de.
Sen de mi herkes gibi ölüme mağlûp oldun?
Seni soruyor: San'at, millet, acun ve yurdun.

Paylaşılmaz çok acı bir dertle bizi yaktın.
On sekiz milyon kalbi parçaladın kanattın!
Biricik ATAM, bizi öksüz bırakıp öldün,
On sekiz milyon kalbin ta içine gömüldün!..

Ölüm, ey zalim ölüm! Hiç senden alçak var mı?
Acun kahramanına söyle: Adam kıyar mı?
Hiç alınır mı ULU ATA'nın eşsiz canı?
Canavar: Nasıl emdin o mübarek al kanı?

Bahtiyarsın ey ölüm, o en güzide insan;
Kucağında yatıyor, kıskandı buna cihan.
Hayır; ATAM ölmedi, Asla ölmez, yaşıyor,
Çünkü on sekiz milyon kalp ATA'yı taşıyor!..

Allahım, aç cennetin altın kapılarını,
Geliyor şu dünyanın en büyük kumandanı.
ATAM, kısmet değildir bu cennet her insana
Lâyik cennetin altın kaplı heryanı sana.

Müsterih, rahat uyu, varlığın ölmez ATAM
Her Türk, bir parça Kemal ATATÜRK demek ATAM,
Sen ölmedin, yatmakla ölümün kucağında,
ATAM, güneş gibi ebedisin cihanda!....

Senin aziz makberin kalbimizdedir ATAM,
Eserine göz diken kör olacaktır ATAM,
İnanılmıyor senin öldüğüne ATATÜRK!
Bahtiyarsın, kavuştun oğluna sen ANATÜRK!....

"Kemalizm,, kalbimizde yanan volkan ATAM
Kâinat bak bizimle sana ağlıyor ATAM!
Hayır, ATAM'ız ölmez, ölmedi, ölmeyecek!
Acun durdukça Türkler izinden dönmiyecek.

YAŞAR ERCÖN

Balıkesirde mühim Vakıflar ve bunlara ait vesikalar

III

K. Kâni Akpınarlı

Üçpınaroğlu Evkafı:

Balıkesirde mevcut vakıflar arasında, eskiliği itibarile ikinci derecede gelen (Üçpınaroğlu Hayrüddin) evkafıdır. Hayrüddin efendi evkafının bina ve arazisi hakkında malumat vermeden önce bu zatın yaşadığı devri vesikalara göre tetkik edelim.

Muhtelif zamanlarda, muhtelif muharrirler tarafından tetkik edilerek, yaşadığı devri meydana çıkarılmağa çalışılan bu zat hakkında, mülğa mahkeme - i şer'iyeye sicillât kayıtlarından çıkarılan vesikaların hepsi mumaileyhin vefatından çok uzun seneler ve hatta bir, iki veya üç asır sonra ya merkezden gönderilen fermanlar veya şehrin mahkeme - i şer'yyesince tescil edilen vesikalar üzerinde tetkik edilmiştir. Bittabi bu gibi muahhar vesikalarla yürütülen mütalaalar ve varılan neticiler hakikate az veya çok yaklaşılsa bile, yine kat'îdir hükmü verilmez. Binaenaleyh: bu gibi mevzularda tetkik edilecek herhangi bir meselenin üzerinde kat'î neticeye varılabilmesi için mutlaka ve her halde devirlerinden kalma vesaikin bulunması şarttır. Çünkü, bir devrin hakiki vesikası olmadıkça, yürütülen veya yürütülecek olan tahmini mütalaalar ve serd edilecek fikirler çürüktür ve hiç bir kıymeti ilmiye ve

tarihiyesi yoktur. (I)

Üçpınaroğlu Hayrüddin efendi evkafının eskiliği itibarile, Balıkesirde mevcut vakıfların ikinci derecede olduğunu yukarıda yazdık.

Balıkesirde medfun yatırların arasında en mühimlerinden biri olan ve tarikatlarından birine mensub olduğu vesikaların tetkikinden anlaşılan bu zat, aynı zamanda devrinin de sayılı uleması meyanında idi.

Son günlerde bulduğumuz bir esika ile Hayrüddin efendinin yaşadığı devri tetkik etmeden evvel, bu zat hakkında yine vesika müstenit yazılan bir makaleye yorütülen mütalaaları gözden geçirelim.

Kaynak mecmuasının (34) nü sayısında Kâmil su trrafından «Balıkesirdeki yatırlara dair belgeler» isimli makalesinde (1001) ve (1177), (1143) hicri tarihli üç vesika neşredilmiştir. Bu vesikalardan biri yani (1001) tarihli

(I) Boyle olmakla beraber, geçenlerde Fatih devrinden kalma bir çeşme kitabesinin yanlış okunuşu yüzünden az kalsın, dörtbuçuk asırlık doğru ve sağlam olarak bilinegelen tarihi malumatın yanlış olduğu iddiası ortaya atılmıştı. Fakat bu iddia katiyen doğru değildir. Doğrusu bu iddiayı ortaya atanın aksinedir. Saded harici olduğu için bu ciheti burada uzun uzadıya bahis mevzuu etmedim.

olanı (İshak Baba) ismindeki bir yatıra ve diğer ikisi de muharririn yazdığı gibi (1177) ve (1143) tarihli vesikalara Hayrüddin efendiye aid olmayup (1177) tarihini taşıyan vesika (Hoca Sinan) a ve (1143) tarihli Üçpınaroğlu Hayrüddin efendiye aittir. Bu ciheti tesbit ettikten sonra makaleye geçelim. Makalede: «Sonra bu belgelerden anlaşıldığına göre Üçpınaroğlu Hayrüddin Hoca Sinana Bayzit tarafından vakfedilen Üçpınar köyünden bir parça yer icarlıyor. Bu yeri, Üçpınar köyü Hoca Sinana vattfedildiğinden iki yüz yıl sonra ve Hoca Sinan vakfı mütevellisinden alıyor deniliyor. Bu cihet kat'iyen doğru değildir.

Esas itibarile Üçpınaroğlu Hayrüddin efendi, Hoca Sinan evkafından arazi icarlamış değil ve fakat kendi çiftliğine vakfiyet üzere Mahmut ismindeki kardeşile beraber mutasarrıfırlar. Malın hakiki sahipleri daha Fatih Sultan Mehmet II. devrinde veya Sultan Murat II. Zamanında ecattan müntekil mevkuf çiftliği ve arazisi dururken Hoca Sinanın vakıf arazisinden iki yüz yıl sonra bir parça yer icarlaması keyfiyeti bilmemki ne dereceye kadar doğrudur. İşin daha garib ciheti Üçpınaroğlu Hayrüddin efendi, Hoca Sinandan daha evvel berhayat bulunduğu halde kendinden sonra yaşayan bir kimseden tarla kiralaması cayı sual değildir?

Hoca Sinan ve Üçpınaroğlu aileleri arasındaki bu arazi ihtilâflarının sebebini vesikalardan şu şekilde tesbit edebiliriz.

Bu arazi ihtilafının başlıca sebebi de her iki zatın vakıf arazilerinin aynı köyde olmasından ileri gelmektedir. Zaman zaman birbirlerinin tarlalarına tecavüz eden Sinan ve Hayrüddin ahfadı nihayet nizâ ve tecavüzlerinin hal edilmesini ya padişahdan veya bulundukları mahkemei şer'iyeye kadılığına müracaat ederlerdi. Bu arazi ihtilafları bir zaman öyle karışık ve işin içinden çıkılmaz bir hale gelmişki, her iki ailede bir an için böyle işlerle uğraşmaz ve uğraşmaktan vaz geçer bir hale gelmişlerdir.

Bir ara arazi ihtilafının sürünce de ve içinden çıkılmaz bir hale gelmesine sebebiyet verenin şer'iyeye mahkemesi olduğunu anlıyan Hoca Sinan ahfadından Seyyit İbrahim merkeze müracaat ederek elinde Sultan Bayazıt Sultan Selim, Sultan Süleyman ve Sultan Selimden dört kıt'a berat ve kutu humayunları olduğunu isbat ederek ihtilafın önünü geçilmesi için padişah tarafından gönderilen bir fermanı öğreniyoruz.

Yukarda zikrettiğim gibi bu arazi ihtilafının sebebi hakikisi her iki zatın vakıf arazilerinin bir köy ve bir hudud dahilinde bulunmasından ileri gelmiştir. Esasen Üçpınar köyü Sultan Bayazit II. tarafından Hocası Sinan efendiye (887) hicri tarihinde temlikten vakfedilmiştir.

Kâmil Su, Üçpınaroğlu Hayrüddin efendinin yaşadığı yılları tetkik ederken: «Bu hale göre Üçpınaroğlu Hayrüddin Bayazıtın tahta çıkışından iki yüz yıl son-

ra, yani hicrî on birinci asır sonlarında Balıkesir civarındaki Üçpınar köyünde yaşamıştır. Diyor. Halbuki bu kere elde ettiğimiz (886) hicrî tarihli vesikada Üçpınaroğlunun on birinci asır sonlarında kendisinin daha Fatih devrinde sağ olduğunu pek sarîh bir surette anlamış oluruz. Kaldı ki, Hayrüddin efendi, Kâmil Sunun ildiasına göre on birinci asır sonlarında berhayat bulunsun.

Üçpınaroğlu Hayrüddin efendi hakkında tahmini olarak yürütülen bir iki hatayı tesbit ettikten sonra Sultan Bayzî II. nin tahta çıktığı sırada Balıkesir kadılığına hitaben gönderilen [886] tarihli hattı humayuna göre Üçpınaroğlunun yaşadığı devri hakiki bir surette tesbit edelim. Tahmini olarak muhtelif zamanlarda yaşatılan Hayrüddin efendi Fatih devrini tamamen ve Bayzî II devrini de kısmen idrak etmiş olduğunu [886] tarihli bu kıymetli vesikadan öğreniyoruz. Yazımın sonuna aynen ilâve edeceğim bu kıymetli vesikaya göre, halen Balıkesir'in kırk beş dakikalık bir mesafesinde bulunan ve daha Fatih zamanında köy olduğu anlaşılan Üçpınar köyü, hududları dahilinde Üçpınaroğlu yeri demekle maruf bir çiftlik Hayrüddin ve kardeşi Mahmudun vakfiyet üzere tasarruflarında iken Fatih Sultan Mehmed'in bir emrile, bütün vakıflar gibi, bunlarında sahib bulunduğu vakıfları tımarlığa tahvil edilmiştir. Fatih'ten sonra tahta oturan oğlu Bayzî, tımarlığa tahvil edilen bütün vakıfları iade ettiği zaman Harüd-

din ve Mahmutta vakıflarını elde etmişlerdi.

Vakıf Üçpınaroğlu çiftliği hangi tarihte ve kimin tarafından vakfedilmiştir? Pek aşîkâr olduğu üzere bu çiftlik Hayrüddin efendinin babası veya onun babası veyahutta daha eskiye gidilerek Üçpınaroğlu isminde biri köyün bulunduğu yere gelerek çiftliği te'sis ve bilahere vakfını tanzim etmiş olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü isminden de pek açık olarak anlaşıldığı gibi, köy esasen bu aile tarafından kurulmuştur. Zaten kurulmuş ve ismi verilmiş olan bir köye, hariçten gelecek bir kimse kendi veya aile ismini taktığı görülmediği ve işidilmediği için, Üçpınar köyü doğrudan doğruya bu aile tarafından kurulmuş ve bu isim zamanımıza kadar doğru ve hakiki bir şekilde gelmiştir. Ben bu kanaatımı, aksine bir vesika isbat edilinceye kadar muhafaza edeceğim.

Üçpınaroğlu ailesinin vakıf çiftlik ve arazisi olmakla beraber Hayrüttin efendi zaviyesinin de vakıf arazisi olduğu sicillerde kayıtlıdır.

Üçpınaroğlu Hayrüd'in efendi ile Hoca Sinan ahfadları beyninde zuhur eden ihtilafı vesikalara göre tarih sırasile aşağıya nakle diyorum. Bundan başka hariçten de bazı kimselerin Üçpınaroğlu vakfına müdahale edilmek istendiği sicillerde görülmüştür.

1 — Hoca Sinan evkafı mütevellî vekili Abdullahın Üçpınaroğlu Hayrüddin zaviyesi vakıf arazisini senelerce fuzulî olarak

Sinan hoca vakıf arazisi diye zabt ve işletmesi üzerine Fatma hatun vekili tarafından Balıkesir mahkeme-i şer'îyesine bir mektubla müracaat edilerek müdahalenin önüne geçilmesi için [1123] senesi Cemazelevvel ayında istenmiştir. Mahkeme bu müdahaleyi sulhan halletmiştir.

II. — [1128] senesinde Hoca Sinan evkafının evlâdiyet ve meşrutiyet üzere mütevellîsi olan Seyit İbrahim, divana müracaat ederek Sultan Bayazî tarafından verilen « Temlikname » ve oğlu Sultan Selim badehu onun oğlu Sultan Süleyman ve badehu onun oğlu Sultan Selim han taraflarından « Mukarrername » ler verildiği zikredilerek vakıf arazinin Hayrüddin efendi zaviyesinin mülküdür yollu müdahalede bulunmak isteyen Fatma hatunun bu müdahalesinin önüne geçilmesi için kadığa yazılan bir fermanla emralanmıştır.

III. -- Hoca Sinan evkafı mütevellîsi Seyit Süleyman, Üçpınaroğlu Hayrüd'in efendi ahfadından Fatma hatunun vakıf işlerine müdahale etmesi üzerine mumailiyleh taraflardan merkeze şikâyet edilmiş ve [1137] senesinde gönderilen bir fermanla müdahalenin önüne geçilmesi emredilmiştir.

IV. — [1143] senesinde Hayrüd'in efendi vakfının evlâdiyet ve meşrutiyet üzere mütevellîsi olan Hüseyin kızı Fatma hatun divanı humayuna müracaat ederek Fındıklı kâtibi Abdullah ve Emir Süleyman isminde iki kimsenin, tevliyyetine müdahale ettiklerini şikâyet etmesi üzerine mer-

kezden, Balıkesir kadılığına gönderilen fermanla Hayrüddin efendi evkafına hariçten müdahale edilmesine kat'iyen mani olunması emrolunmaktadır.

V — [1144] senesinde Hoca Sinan evkafının evlâdiyet ve meşrutiyet üzere mütevellîsi Seyyit Mustafanın oğlu Seyyit Süleymanın vakıf işleri şeri vekili Hacı Halil tarafından divanı humayuna müracaat edilerek, Hoca Sinan vakıf arazisi dahilinde bir parça yere tasarruf hakkı iddia eden Üçpınaroğlu Hayrüddin ahfadından Hüseyin kızı Fatma hatun vekili Hüseyin hoca Sinan vakıf köyleri Üçpınar ve Çayırhisar köylerinin Fatma hatuna aittir. Bu yolundaki müdahalenin önüne geçilmesi yolundaki vaki müracaatı üzerine padişah tarafından kadığa gönderilen fermanla, bu gibi yolsuz işlere nihayet verilmesi ve bir daha tekrâr atmemesi, bildirilmektedir.

Vesika

Sultan Bayezîd II. Nin fermanı.

Nişanı humayun ve kîbali meymun ebasullahi taâla ilâ yevmin yebasun hükmü oldurürki:

Balıkesirî tevabiinden Üçpınar adlı karyede Üçpınar oğlu yeri demekle maruf çiftliği rafia tevkîi refi mevlâna Hayrüddin ve Mahmut vakfiyet üzere tasarruflarında defterde dahi kaydolunmuş sonra merhum ve mağfurünleah babam Sultan Mehmet Hantabe serah zamanında inen-suh olup tımar verilmiş Elhaleti

Pedegoji üzerinde düşünceler

ERDOĞAN ALPAR

Mektep hayatı cemaat hayatının mütenevvi mesai ve ihtiyaçlarını, sıkı bir surette iştirak edecek şekilde tanzim edilmelidir...

S. Celâl Antel

Yetiştirdiğimiz veya yetiştireceğimiz, çocuk, her şeyden evvel toplu hayatın ihtiyaçlarını tatmin edebilecek bir unsur olmalıdır?.. Bunun için yapılacak ilk iş, okul hayatını cemaat hayatına uyabilecek, bir takım aletlerle mücehhez kılmak lâzımdır. Bu ise; modern terbiyenin icaplarını karşılayacak olan, harsın yükselmesi, iktisadi hayatın gelişmesiyle kaimdir. O halde sosyal hayatın küçük bir nümunesi olan okul

hazihî bana arz olundu ben dahi canibî evkafî mezîdi merhametimin olduğu sebepten - mezkûr çiftliğin vakfiyyetin merî kılup bu hükmü âlem arayı verdim ve buyurdumki zikrolunan çiftlik ber kararı sabık vakf olup mez-kûr kemakân vakfiyyet üzere mutassarrıf olalar olbabda hiç ahad bivetchin minel vücûh manî ve daff olup medhal kılmiya ve taarruz degirmiye şöyle bileler âlamati şerife mütalaa kılarlar muhakkak bilüb itimad kılarlar Tahriren Fî evaili Recep Sene Sitte ve semanine ve semanmie.

Bimakamı
Kostantaniyye

hayatını da; mensup olduğu genel hayatla hem ahenk olmasına çalışmak, en birinci erek olmalıdır. Bu yalnız sosyal tedrisatını kolaylaştırmakla kalmayıp; daha ziyade mektep çağında bulunan genç neslinde; hayata karşı yabancı kalmalarına en uygun bir şekilde hazırlanmağa çalışmalıdır. Zira çocuk için asıl olan; muvaffakiyet toplu hayatın birbirinden ayrı ve farklı metotlarını öğretmek değil; onu bizzat cemiyetin mütenevvi mesaisine en iyi bir şekilde yetiştirmek, alıştırmak demektir... Bu prensibi çocuk üzerine ne kadar kuvvetle; inançla tatbik edebilir ve ettirebilirsek; çocuğun cemiyette işgal edeceği her hangi bir mevkide o; nisbette kuvvetlendirilmiş olur. Çocuk artık toplu hayatın birbirine benzemiyen mevzu ve esaslarına; en iyi surette intibak ettirerek; muvaffak olma çarelerini elde etmiş sayılır. Esasen okul mevcudiyet tîne inandığı kudreti cemiyetten ve onun yaşamasından almıştır?.. İşte bunun için, okul mekanizması; içtimai hayat mekanizması birbirini ne kadar yakından takip edebilirse; maksatımız o kadar daha kuvvetle kıymetlenmiş olur. Bundan böyle okul hayatı toplu hayata karşı seferber haldedir. Birbirinden ayrılmayan bu iki bütünün iştiraki ise; yaşama kanunile; hayat fel-sefesini birbirine bağlayıp aralarında sıkı bir düğüm teşkil eder.

Evimizin Neşrettiği

KİTAPLAR

- 1) — Halkevimizin sekiz aylık çalışması
- 2) — Köy kitabı
- 3) — Öz Türkçe adlar.
- 4) — Çepniler,
- 5) — Halk inanmaları,
- 6) — Özel görenek ve inanmalar,
- 7) — Atalar Sözü
- 8) — Bağcılık,
- 9) — Verem,
- 10) — Yusuf Fakih,
- 11) — Yurdum için,
- 12) — Balıkesir Coğrafyası,
- 13) — Konferanslar
- 14) — 17,18 inci asırlarda Balıkesir şehir hayatı.
- 16) — Köylü Ormandan nasıl faydalanır,
- 17) — 19 Mayıs,
- 18) — Yağcılar ve Savaş-tepe mânileri.
- 19) — Öz Ses ve Zevk kaynaklarımız.
- 20) — Balıkesir ve civarında Yürük ve Türkmenler
- 22) — Türkiyede Su ve Ağaç meselesi
- 23) — Uygurlar ve Uygur Medeniyeti

ÇIKMAKTA OLANLAR

- 15) — Vesikalar
- 21) — Halkıyat

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Halkevinin adı	Derginin adı	Kaç günde bir çıktığı
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Taşpınar	»
Amasya	Yeşilirmak	»
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	»
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Ülker	Aylık
Artvin	Çoruh	İki ayda bir
Denizli	İnanç	Aylık
Diyarbakır	Karacadağ	»
Elaziz	Altan	»
Eminönü	Yeni Türk	»
Eminönü	Halk bilgisi Haberleri	İki ayda bir
Kayseri	Erciyeş	Aylık
Eskişehir	Halkevi	»
Giresun	Aksu	»
Isparta	Ün	»
İzmir	Fikirler	15 günde bir
Kars	Doğuş	Aylık
Konya	Konya	»
Manisa	Gediz	»
Mersin	İçel	»
Merzifon	Taşan	»
Milâs	Yeni Milâs	»
Muğla	Muğla	»
Niğde	Akpınar	»
Niksar	Ülker	»
Trabzon	İnan	»
Samsun	19 Mayıs	»
Sinop	Dıraňaz	»
Sivas	Orta yayla	»
Yozgat	Bozok	15 günde bir
Zonguldak	Kara Elmas	3 Ayda bir

